

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610- 7649922
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

12 Ekim 2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet ÖZHASEKİ
Bakan

EK:

-Dosya (1 takım)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN AHMET TUNCAY ÖZKAN'IN
TBMM 7/2630 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

SORULAR

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından hazırlanan Gemi Söküm Faaliyetleri Ön Değerlendirme Raporunda;

"Gemi sökümü teknik veya ekonomik ömrünü tamamlamış ya da yasal sınırlamalar nedeniyle kullanılamaz hale gelmiş gemilerin parçalarına ayrılması işlemidir. Gemi sökümünden elde edilen malzemeler, yeni gemi yapımı ve hurdadan demir çelik üretiminde kullanılmaktadır. İzmir'de Aliğa'da gerçekleştirilen gemi sökümünün yarattığı çevre kirliliği ve işçi sağlığına yönelik oluşturduğu riskler bölge için ciddi bir sorun olmaya devam etmektedir. Gerek mevcut tesislerde çalışma koşulları gerekse söküm için ithal edilen gemilerin içerdiği tehlikeli maddeler nedeni ile oluşan çevre kirliliği ve işçi sağlığına yönelik olumsuzluklar endişe verici boyutlara ulaşmıştır.

Kuito ve Ethane gemilerinde hukuki süreç devam ederken gemi söküm işlemleri tamamlanmıştır. Nae Sao Paulo gemisi ile ilgili Gemi Koordinasyon Grubu olarak uluslararası platformlarla birlikte verilen ortak mücadele sonucunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından verilen izinler kaldırılmış, gemi Brezilya Çevre Bakanlığı tarafından geri çağırılmıştır.

Ancak Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'nde mevcut koşullarda gemi sökümü devam etmektedir. Geçmiş yıllarda Aliğa'da sökümü gerçekleştirilen Hollanda menşeli iki geminin notifikasyonun bulunmaması nedeni ile Hollanda'da açılan dava ile gemilerin Basel Sözleşmesi ve Avrupa Atık Sevkiyatı Yönetmeliği kapsamında bildirim prosedürlerinin ihlal edildiği ortaya çıkmıştır. Son günlerde İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG isimli tanker gemisinin Libya'nın Bingazi -Tobruk açıklarından yasal olmayan yöntemlerle çekiciler vasıtası ile alınarak, önce Mısır'ın İskenderiye Limanı'na söküme götürüldüğü, daha sonra çevre örgütlerinin ayaklanması ile söküm yapılamadığı ve Aliğa Limanı'na getirildiği, konuyla ilgili ticari usulsüzlük ve alacak nedeni ile hukuki süreç başlatıldığına dair haberler basında yer almıştır.

Aliğa'da söküm için gelen gemilerin isimleri değişse de gemilerin ülkeye giriş ve söküm süreçlerindeki usulsüzlükler, izin ve raporlardaki eksiklikler, uygunsuz çalışma şartları, yetersiz denetim ve alınmayan çevresel önlemler ile birlikte sorun büyümeye devam etmektedir. Türkiye'nin, en ilkel yöntemlerle gemi söküm işlemleri gerçekleştirilen Bangladeş, Hindistan ve Pakistan'dan sonra 4. sırada yerini alması ve her yıl artmakta olan atık ithalatı ise ayrıca sorgulanması gereken bir durumdur.

Gemi Geri Dönüşüm Tesisleri'nin tabi olduğu Avrupa Birliği Yasal Mevzuatı ile Türkiye'de uygulanan yasal mevzuat karşılaştırıldığı zaman Türkiye'deki yasal mevzuatın yetersiz kaldığı adeta gemi geri dönüşüm tesislerinin çevreyi ve doğayı katletmesinde bir sakınca olmadığı ve denetimlerin şeklen yapıldığı "kanun üstünde" bir bölge statüsü kazandığı görülmektedir. Yaşanan örnekler gemi sökümleri ile ilgili işlemlerin yasal mevzuata uygun olarak gerçekleşmediğini, denetimlerin yetersiz kaldığını göstermektedir. Diğer taraftan Aliğa Gemi Söküm Bölgesi için tanımlanan muafiyetler ile gemi söküm faaliyetlerine özel bir statü getirilmesi kamusal denetimi zayıflatan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Basel Sözleşmesi ve Çevre Kanunu gereğince ithal edilerek sökümü gerçekleştirilecek gemilerin tehlikeli atıklardan arındırılmış olarak sökümü gerçekleştirilmelidir. İzin işlemleri sırasında

sunulacak tehlikeli madde envanterleri, söküm planları, atık yönetim planları konusunda uzman olan personel tarafından titizlikle incelenmelidir.

Söküm için getirilen tüm gemilerin fiziki koşullarının sunulan belgelerle uyumlu olup olmadığını tespit edilmesi için konusunda uzman personel tarafından gerekli denetimler yapılmalıdır.

Türkiye bayraklı olan gemilerin sökülmesi sürecinde tehlikeli madde envanter raporları, söküm planları, atık yönetim planları, asbest ve radyoaktivite ile ilgili özel mevzuat kapsamında gerekli envanter ve ölçüm raporları istenmeli ve konusunda uzman olan personel tarafından titizlikle incelenmelidir.

Asbest içermesi halinde Asbestli Çalışmalarda Sağlık Ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır.

Radyoaktivite ölçümleri yapılmalı, radyoaktivite tespiti halinde ilgili mevzuat kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır.

İşçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) tarafından hazırlanan rehber dokümanlar ışığında ve yasal mevzuat kapsamında gerekli önlemler alınmalıdır.

Mevcut söküm yöntemi yerine kuru havuzda söküme geçiş için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Geçiş aşamasında sıvı atıkların ve atık suların tahliyesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Atıkların deniz kirliliğine neden olmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. 10.09.2014 tarih ve 29115 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği Ek-2 madde 8.1.2 gemi geri dönüşüm tesisleri çevreye kirlетici etkisi olan işletmeler olarak tanımlanmakta ve çevre lisansı almaları gerektiğini belirtmektedir. Ancak 3 no ile belirtilen dipnotta "3: Gemi geri dönüşüm tesisleri, atık akümülatör ara depolama tesisleri ve ömrünü tamamlamış lastik ara depolama tesislerinin bu yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri söz konusu tesisler ile ilgili usul ve esasların yayımlanmasına müteakip başlatılacaktır." denilmektedir. Yönetmeliğin yayınlandığı 2014 yılından günümüze kadar ilgili usul ve esaslar yayınlanmayarak Gemi Geri Dönüşüm Tesisleri'nin denetimsiz ve kontrolsüz olarak çalışmalarına olanak sağlanmaktadır.

Gemi Geri Dönüşüm Tesisleri'nin gerçekleştirdiği faaliyetler dikkate alındığında; EK-1 "Çevreye kirlетici etkisi yüksek düzeyde olan işletmeler" olarak tanımlanmalı ve denetim bu kapsamda yapılması uygun olacaktır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından; Gemi Geri Dönüşümü ile ilgili usul ve esaslar, tesislerin özellikleri, işletme koşulları, çevre kirliliği kapsamında alınması gereken önlemler, denetimi ile ilgili hususları içerecek şekilde uluslararası düzenlemelere uyumlu olarak yayınlanmalıdır." tespitlere yer verilmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda;

- 1- İMO No: 7236191 MMSI.642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemi ile ilgili Tehlikeli Madde Envanter Raporu bulunmakta mıdır?
- 2- İMO No: 7236191 MMSI-642165063 kayıtlı SLOUG adlı geminin notifikasyon onayı var mıdır?
- 3- İMO No: 7236191 MMSI.642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemi Aliğa'ya gelmeden önce gas free belgesi sunulmuş mudur?
- 4- İMO No: 7236191 MMSI.642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemiye ilişkin söküm izni verilmiş midir?

- 5- İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemi ile ilgili radyasyon ölçümü yapılmış mıdır? Sonuçları nelerdir?
- 6- İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemide ham petrol ve kimyasal atık bulunduğu iddiaları doğru ise bunun miktarı nedir?
- 7- İMO No: 7236191 MMSI:642165063 kayıtlı SLOUG adlı gemiye Şubat ayında Aliğa Gemi Söküm Bölgesi'ne yanaşma izni verildiği bilinmektedir. Şubat ayından bu yana gemi ile ilgili her hangi bir işlem yapılmış mıdır? İlgili mevzuat ve uygulama prosedürlerine göre hangi aşamada?
- 8- Geri dönüşüm ve atık bertaraf süreçlerine ilişkin planlar sunulmuş mudur?
- 9- Söküm işlemleri safhasında alınacak çevresel önlemler nelerdir?
- 10- İşçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin önlemler nelerdir?

CEVAPLAR

- 1- Sloug adlı tanker gemisi için hazırlanmış Tehlikeli Madde Envanter Raporu bulunmaktadır.
- 2- Sloug adlı tanker gemisinin notifikasyon onayı İzmir Valiliği Çevre ,Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiştir.
- 3- Sloug adlı tanker gemisinin notifikasyon onayına esas hazırlanması gereken evraklar arasında gas free belgesi bulunmakta olup, notifikasyon işlem süreci kapsamında gas free belgesi İzmir Valiliği Çevre , Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunulmuştur.
- 4- Sloug adlı tanker gemisinin söküm izni, Aliğa Liman Başkanlığı tarafından verilmiştir.
- 5- Sloug adlı tanker gemisinin radyasyon ölçüm raporu bulunmakta olup, ölçüm sonuçları standartları sağlamaktadır.
- 6- Sloug adlı tanker gemisinde , geminin mütemmim cüzü dışı kimyasal atık bulunduğu dair yapılmış bir tespit bulunmamakta olup, gemide mütemmim cüz kontrolü yapan heyet tarafından düzenlenen görgü tutanağında miktarı tespitli bir atık bilgisine yer verilmemiştir.
- 7- Sloug adlı hâlihazırda tanker gemisinin söküm işlemine başlanmamıştır.
- 8- Sloug adlı tanker gemisinin söküm işini yapacak işletme tarafından yapılacak tüm çevresel faaliyetler İzmir Valiliği Çevre ,Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne titizlikle takip edilmekte olup, gemiye ait gemi geri dönüşüm planı İzmir Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunulmuştur.
- 9- Sloug adlı tanker gemisinin söküm işini yapacak işletme tarafından yapılacak tüm çevresel faaliyetler İzmir Valiliği Çevre ,Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne titizlikle takip edilmektedir.
- 10- Sloug adlı tanker gemisinin söküm sırasında işçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin alınan ve alınması gereken önlemlere ilişkin hususlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.